

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ Янковий О.Г.

(підпис)

“ ____ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва магістерської програми)

на тему: «Резерви та шляхи зниження собівартості продукції в

ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»

(назва теми)

Виконавець:

студент центру заочної форми навчання

Гулько В.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук

(науковий ступінь, вчене звання)

Єгупов Ю.А.

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗМІСТ

Вступ	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	5
1.1. Економічна сутність і показники собівартості продукції.....	5
1.2. Система управління витратами на підприємстві.....	9
1.3. Сучасні методи оптимізації та зниження поточних витрат підприємства.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СКЛАДУ, СТРУКТУРИ І ДИНАМІКИ СОБІВАРТІСТІ ПРОДУКЦІЇ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»	25
2.1. Характеристика ПАТ «Одескабель» і аналіз показників його господарської діяльності	25
2.2. Склад і структура поточних витрат ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».....	40
2.3. Аналіз динаміки собівартості продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».....	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТІСТІ ПРОДУКЦІЇ В ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»	57
3.1. Основні напрямки зниження поточних витрат в ПАТ «Одескабель».....	57
3.2. Обґрунтування заходів щодо зниження собівартості продукції в ПАТ «Одескабель».....	60
ВИСНОВКИ	73
Список використаних джерел	67

ВСТУП

Загострення ринкової конкуренції на зовнішніх і внутрішніх ринках продукції електротехнічної промисловості висуває на перший план низку ключових завдань, що стоять перед вітчизняними кабельними підприємствами, які пов'язані насамперед з підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Особливе місце серед них займає завдання зниження собівартості продукції що випускається.

Складної процес досягнення вказаної мети об'єднує всі складові підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства: зростання продуктивності праці, економію сировинних і паливно-енергетичних ресурсів, поліпшення використання основних виробничих фондів та ін.

Зниження витрат на одиницю продукції дозволяє збільшити обсяг виробництва на підприємстві при наявних ресурсах, забезпечити тим самим прискорення оборотності оборотних коштів. Зниження собівартості є найважливішим джерелом підвищення рентабельності виробництва. Зменшення витрати матеріальних ресурсів сприяє економії капітальних вкладень в галузях добувної промисловості і сільському господарстві.

Разом з тим, в даний час продукція підприємств електротехнічної галузі України відрізняється високою собівартістю, що істотно знижує рівень її конкурентоспроможності. Дана обставина є однією з основних причин, що перешкоджають розширенню ринків збуту продукції, збільшенню обсягів продажів продукції. В результаті знижується прибуток підприємств – основне джерело їх технічного і соціального розвитку.

Таким чином, зниження собівартості продукції машинобудівних підприємств є найважливішою умовою їх життєздатності, а пошук резервів і дієвих шляхів зниження собівартості продукції є одним з основних напрямів діяльності як менеджерів, так всього колективу підприємства.

Сказане вище пояснює актуальність даної кваліфікаційної роботи магістра, що присвячена аналізу резервів зниження собівартості продукції в

ПАТ «Одеський кабельних завод «Одескабель» і розробці рекомендацій щодо їх мобілізації.

Мета роботи визначила її зміст. В першому розділі розглянуті теоретико-методичні аспекти управління собівартістю на підприємствах електротехнічної промисловості. Зокрема, досліджена природа собівартості як економічної категорії і соціально-економічне значення її зниження. Розглянути основні складові системи управління витратами на промисловому підприємстві, обґрунтовані її глобальні цілі й окремі завдання. Особлива увага приділена розгляду сучасного інструментарію оптимізації й зниженню поточних витрат підприємства, зокрема, методу цільової собівартості й функціонально-вартісному аналізу.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячений аналізу резервів зниження собівартості продукції у ПАТ «Одескабель». В цьому розділі досліджена динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства, здійснений аналіз його фінансового стану з 2014 р. по 2017 рік. Проаналізовано склад і структура операційних витрат за економічними елементами й повна собівартість реалізованої продукції, співвідношення окремих статей накладних витрат. Особливе місце в другому розділі роботи надано аналізу динаміці показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції за період з 2012 до 2017 рік. Це дозволило побудувати прогноз на 2018 і 2019 рр. і оцінити гостроту проблеми зниження собівартості продукції в ПАТ «Одескабель».

В третьому розділі представлені конкретні рекомендації щодо мобілізації виявлених резервів зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель», надані техніко-економічні розрахунки з обґрунтування ефективності їх практичної реалізації.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки дослідження, слід зупинитися на найбільш важливих моментах і висновках, що дозволяють оцінити резерви зниження собівартості продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».

1. У даний час ПАТ «Одескабель» - флагман вітчизняної кабельної промисловості, що входить до числа 50-ти найбільших світових виробників кабельної продукції. Підприємство здатне повністю покрити потреби України і СНГ в кабельній продукції, а експорт складає близько 40%.

2. На протязі всього аналізованого періоду в ПАТ «Одескабель» спостерігається позитивна динаміка обсягів виробництва кабельної продукції у натуральному виразі (за винятком 2015 року). В цілому з 2013 р. по 2017 рік натуральні обсяги виробництва кабелю зросли на 155,3 тис. км, або на 33,87 %. При цьому виробництво кабелю у вартісному зросло ще більш динамічно - на 214 млн. грн. щорічно - і в цілому з 2013 р. по 2017 рік збільшилося більш ніж у 3 рази, склавши 1250,8 млн. грн.

3. Наслідком зазначеної динаміки обсягів виробництва і реалізації продукції стало значне підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства і збільшення фінансових результатів його операційної діяльності.

Так, на 84,7 % збільшилася фондівдача основних засобів, практично в 3 рази зріс середньорічний виробіток реалізованої продукції на одного працівника. У 2,7 рази збільшився фінансовий результат від реалізації продукції, склавши 2017 році 112 млн. 53 тис. грн.

За розглянутий період на відбулися різноспрямовані зміни у фінансовому стані підприємства: підвищення рентабельності і ліквідності активів, з одного боку, і зниження фінансової стійкості, з другого.

4. На протязі аналізованого періоду спостерігається зростання практично всіх операційних витрат в розрізі економічних елементів (за винятком

відрахувань на соціальні заходи у 2015 р. та інших операційних витрат у 2017 році). В цілому ж з 2014 р. по 2017 р. величина операційних витрат збільшилася більш ніж у 2,5 рази, склавши 1587 млн. 844 тис. грн. у 2017 році проти 612 млн. 421 тис. грн. у 2014 р.

Найбільшою мірою – в 2,7 рази – зросли матеріальні витрати: з 487 млн. 380 тис. грн. у базовому 2014 р. до 1299 млн. 382 тис. грн. у звітному 2017 році. Таке значне збільшення величини матеріальних витрат пов'язане не стільки зі збільшенням обсягів виробництва, скільки зі зростанням цін на сировину, і в першу чергу, цін на мідь – основну сировину кабельного виробництва. Також відмічається суттєве зростання інших операційних витрат (на 158,15 %), та витрат на оплату праці (на 143,69 %). Більш ніж у 2 рази збільшилися амортизаційні відрахування: з 9 млн. 996 тис. грн. у 2014 р. до 20 млн. 536 тис. грн. у звітному 2017 році. Найменш динамічно протягом аналізованого періоду зросли відрахування на соціальні заходи (на 39,1 %).

5. Результатом відзначеної вище динаміки операційних витрат в ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» за окремими економічними елементами з'явилися деякі зміни в їх структурі. Найбільшою мірою за період з 2014 р. по 2017 рік структурні зміни торкнулися матеріальних витрат. Питома вага витрат за даним економічним елементом в загальній сумі операційних витрат підприємства збільшилася на 2,25 відсоткових пунктів. Следствием чого з'явилося скорочення питомої ваги всієї решти економічних елементів операційних витрат ПАТ «Одескабель».

6. Одним з ключових завдань в системі управління витратами на підприємстві є скорочення питомої ваги накладних витрат в повній собівартості реалізованої продукції. І, в першу чергу, невиробничих накладних витрат, до складу яких відносяться адміністративні витрати й витрати на збут.

Аналізуючи дані з 2014 р. по 2017 рік, слід констатувати значне відставання динаміки величини адміністративних витрат від динаміки повної собівартості реалізованої продукції. В результаті частка вказаних накладних

витрат скоротилася на 1,4 відсоткових пунктів, що слід оцінювати як вкрай позитивне явище.

Також позитивно слід оцінювати наявність в ПАТ «Одескабель» яскраво вираженої тенденції щорічного збільшення абсолютної величини витрат на збут, яка склалася на протязі аналізованого періоду. Наслідком настільки динамічного зростання витрат на збут стало збільшення їх частки у повної собівартості реалізованої продукції на 1,34 відсоткових пунктів.

7. Найважливішою складовою частиною дослідження резервів зниження собівартості продукції промислового підприємства є аналіз динаміки її основних показників. Склад останніх особливо місце займають витрати на 1 грн. реалізованої продукції.

Проведений в роботі аналіз свідчить про різноспрямовану динаміку даного показника, а саме – зростання у 2013, 2014 і 2015 роках і скорочення у 2016 і 2017 роках. В цілому ж протягом аналізованого періоду рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції зменшився незначно – лише на 0,7 коп. або на 0,75 %.

8. Одне з ключових завдань аналізу динаміки економічного показника полягає у виявленні й кількісному відображенні основної тенденції його розвитку. Основну тенденцію можна представити як графічно, так і аналітично – у вигляді математичної моделі динаміки (тренда). Для визначення форми останньої нами побудовані графіки і моделі тренда для чотирьох форм аналітичного виразу динаміки витрат на 1 грн. реалізованої продукції в ПАТ «Одескабель»: лінійної, логарифмічної, степенної і поліноміальної.

Порівняльний аналіз результатів моделювання дозволив визначити аналітичну форму динаміки витрат на 1 грн. реалізованої продукції в ПАТ «Одескабель» з 2012 р. по 2017 рік. Оскільки коефіцієнт детермінації R^2 досягає свого вищого значення (0,7025) при поліноміальної формі, модель тренда, яка найкращим чином характеризує динаміку аналізованого показника, є поліном 2-го ступеню.

Побудоване рівняння дозволяє зробити висновок про характер виявленої тенденції в динаміці витрат на 1 грн. реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» з 2012 р. по 2017 рік. В нашому випадку абсолютна швидкість зниження вирівняного рівня аналізованого показника скорочується з часом. Таким чином, можна укласти, що на підприємстві склалася тенденція сповільненого зниження показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Дана тенденція є досить негативною, про що переконливо свідчать результати прогнозу рівня модельованого показника, складеного на 2018-2019 рр.

Так, при збереженні тенденції, що склалася, рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» в 2018 році збільшиться в порівнянні з 2017 р. на 6,33 коп. і складе 99,24 коп. Якщо тенденція, що склалася, збережеться і в майбутньому, то в вже у 2019 році витрати на 1 грн. реалізованої продукції суттєво перевищать своє верхнє граничне значення (1) і складуть 108,64 коп.

9. Для зміни даної негативної тенденції в динаміці витрат на 1 грн. реалізованої продукції, що склалася в ПАТ «Одескабель» з 2012 р. по 2017 рік, необхідна систематична робота всього колективу підприємства, спрямована на пошук резервів зниження собівартості продукції та розробку дієвих заходів щодо їх мобілізації.

10. У даному зв'язку нами розроблена низка заходів, спрямованих на абсолютне і відносне зниження поточних витрат підприємства і скорочення витратомісткості продукції ПАТ «Одескабель» у 2018 році. А саме обґрунтовані заходи з усунення порушень маркування кабелю на барабанах; впровадження автоматизованого вимірювального комплексу; заміни і модернізації електроустаткування і електричних мереж.

Результати проведених техніко-економічних розрахунків свідчать про високу економічну ефективність розроблених заходів. Так, їх практичне впровадження забезпечить зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» на 5 млн. 791,8 тис. грн. в рік, що обумовить скорочення витрат на 1 грн.

реалізованої продукції на 0,39 коп., або на 0,43 %. Додаткові капітальні вкладення у розмірі 2 млн. 317,2 тис. грн. окупляться за термін значно нижче за нормативний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 416 с.
2. Балабанов И.Г. Основы финансового менеджмента. – М. Финансы и статистика, 2000. – 528 с.
3. Билык М. Дебиторская задолженность: как ею управлять? // Справочник экономиста №2. 2004 г. - стр.58-65
4. Бланк И.А. Управление использованием капитала - К. «Ника-Центр», 2000 - 656 с.
5. Боди, Зви, Мертон, Роберт К. Финансы. - М. «Вильямс», 2000г. - 592с.
6. Бутшець Ф. Ф. та інш. Бухгалтерський управлінський облік. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 448 с.
7. Голов С. Ф. Управленческий учет: Учебник. — К.: Либра, 2004. — 576 с.
8. Грещак М. Г., Гребешкова О. М., Коцюба О. С. Внутрішній економічний механізм підприємства. — К.: КНЕУ, 2001. — 228 с.
9. Егупов Ю. А. Выбор эффективного решения многокритериальной задачи формирования производственного плана предприятия // Ю. А. Егупов // Економіст. – 2008. - №11, С. 76-80.
10. Егупов Ю.А. Интерактивная процедура формирования оптимальной производственной программы мясоперерабатывающего предприятия // Ю. А. Егупов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Вип. 4. Том 3. Хмельницький, 2010. – С. 65-70.
11. Егупов Ю. А. Планирование инноваций как инструмент маркетингового и ресурсного обоснования производственной программы предприятия // Ю. А. Егупов // Вісник Черкаського університету. Серія Економічні науки. Випуск 103. – Черкаси, 2007. – С. 110-118.
12. Егупов Ю. А. Сущностная характеристика и классификация бизнес-планов // Ю. А. Егупов // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і

- право. Спецвипуск. Том 2. Донецьк, 2006. - С. 82-90.
13. Егупов Ю. А. Экономическая оценка производственной программы предприятия в условиях многономенклатурного производства // Ю. А. Егупов // *Економіст*. – 2012. - №3. - С. 50-54.
  14. Егупов Ю. А., Купинец Л. Е. Бизнес-план: методика разработки и анализа. // Ю. А. Егупов, Л. Е. Купинец // *Навчальний посібник*. Одесса: Оптимум, 2001. – 230 с.
  15. Егупов Ю. А., Литвинова В. А. Механизм обоснования эффективных путей и формирования оптимальной программы повышения конкурентоспособности продукции // Ю. А. Егупов, В. А. Литвинова // *Економіст*. – 2012. – №8. – С. 73-78.
  16. Єгупов Ю. А. Аналіз досягнення економічних критеріїв у процесі формування виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // *Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. – Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика: у 2 ч. – Ч. I – К.: КНЕУ, 2010. – С. 280-291.*
  17. Єгупов Ю. А. Деякі аспекти аналізу беззбитковості та окупності інвестиційних проектів // Ю. А. Єгупов // *Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 6 / Одес. держ. екон. ун-т.- Одеса: АТЗТ ІРЕНТТ, 2000. – С. 75-79.*
  18. Єгупов Ю. А. Обґрунтування методу порівняльної оцінки варіантів одноцільової оптимізації виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Вип. 4. Том 1. Хмельницький, 2008. – С. 131-134.*
  19. Єгупов Ю. А. Оптимізація інформаційного поля формування початкового плану продажів підприємства // Ю. А. Єгупов // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал [Електронний ресурс] . – 2016. – № 1(23). – С. 142-148. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n1.html>*
  20. Єгупов Ю. А. Параметри виробничої програми сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // *Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №*

7. – С. 134-147.
21. Єгупов Ю. А. Планування виробничої потужності в контексті ресурсного обґрунтування виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2011. - №11. - С. 49-52.
22. Єгупов Ю. А. Про логіку побудови техніко-економічних розрахунків у бізнес-плануванні // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 12 / Одес. держ. екон. ун-т. - Одеса: ОДЕУ, 2002. - С. 163-166.
23. Єгупов Ю. А. Система планів сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2017. – № 5. – С. 13-21.
24. Єгупов Ю. А. Системний підхід до планування ресурсного забезпечення виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 10. – С. 126-137.
25. Єгупов Ю. А. Способи реалізації багатоцільового підходу до інтерактивної оптимізації виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 45 / Одеса: ОНЕУ, 2012. – 396 С. 88-95.
26. Єгупов Ю. А. Структурована процедура оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 39 / Одеса: ОДЕУ, 2010. – С. 58-63.
27. Єгупов Ю. А. Сучасні підходи до моделювання оптимальної виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 31. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – С. 88-94.
28. Єгупов Ю. А. Таксономічний аналіз як інструмент інтерактивної оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. - №4, 2011. – С. 113-118.
29. Єгупов Ю. А. Форми і горизонт планування виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіка: реалії часу.

- Науковий журнал [Електронний ресурс]. – 2015. – № 2(18). – С. 243-249. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>
30. Єгупов Ю. А., Єгупова І. М. Об одном из подходов к решению «вечной» проблемы распределения косвенных затрат // Ю. А. Єгупов, І. М. Єгупова // Економіст. – 2012. - №1. - С. 28-33.
31. Єгупов Ю.А. Організація виробництва на промисловому підприємстві. Навчальний посібник // Ю.А. Єгупов // - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
32. Забродский В. А., Кизим Н. А. Оценка финансовой устойчивости производственно-экономических систем. - Харьков. Бизнес Информ, 2000.- 82 с.,
33. Закон Украины "О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине" от 16.07.99 г. № 996-ХМ-ВР, с изменениями и дополнениями. г. Киев, 16 июля 1999. – 64 с.
34. Закон Украины «О налогообложении прибыли предприятий». г. Киев, 22 мая 1997 № 283/97 ВР. – 88 с.
35. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учебник / А.И. Ильин. – Мн.: Новое знание, 2001. – 2-е изд., перераб. – 635 с. – (Экономическое образование)
36. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. - К.ЗАТ „Нічлава”, 2001 р. - 204 с.
37. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры. - М. Финансы и статистика, 2001 г. - 560с.,
38. Козак В.Г., Козак Г.Я. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства. - К.: Аграрна наука, 2000. -172 с.
39. Колас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы. – М. Финансы, ЮНИТИ, 1997 г.- 576 с.
40. Костырко Л. А. Стратегия финансово- экономической деятельности хозяйствующего субъекта: методология и организация. - Луганск: ВНУ им.

- В. Даля, 2002 - 560 с.,
41. Котляров С. А. Управление затратами. — СПб.: Питер, 2001. — 60 с.
  42. Лук'яненко І., Городніченко Ю.О. Сучасні економічні методи у фінансах. - К.: Література, 2002 р. - 352 с.
  43. Лысенко Л. И. Мараховская К. А. Выбор способа наращивания акционерного капитала// Вестник Севастопольского ГУ. Экономика и финансы -2001.- №33.- с.36-41
  44. М. Шим Д. К, Сигел Д. Т. Методы управления стоимостью и анализа затрат: Пер. с англ. — М.: Филинь, 1996. — 344 с.
  45. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг), утвержденные приказом Госкомитета промышленной политики Украины от 02.02.2001 г. № 47. — 164 с.
  46. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг), утвержденные приказом Госкомитета промышленной политики Украины от 02.02.2001 г. № 47
  47. Національні стандарти бухгалтерського обліку: нормативна база. — 6-те вид., доп. — Х.: Фактор, 2000. — 208 с
  48. Національні стандарти бухгалтерського обліку: нормативна база. — 6-те вид., доп. — Х.: Фактор, 2000. — 208 с.
  49. Невешкина Е.В. Управление затратами и ценообразование: применение в условиях кризиса. Практ. пособие. — М.: Издательство «Омега –л», 2010. — 134 с.
  50. Омелянчук А. И. Совершенствование методов оценки финансового состояния акционерного общества. - Донецк: ИЭП НАН Украины, 1997 г. - 44 с.
  51. Орлов О.О. Маржинальная прибыль в экономических расчетах на промышленных предприятиях: монография / О.А.Орлов, Е.Г.Рясных изд. 2-е, переработ. и дополн.-К.: Освіта України. 2011. — 192 с.
  52. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник.

- К.: Скарби, 2002, 336 с.
53. Осипов В.И. Экономика предприятия: [Учебник]. – Одесса: Маяк, 2005. – 720 с.
54. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 15 "Доход" утвержденное приказом Министерства финансов Украины от 29.11.1999 г. №290 зарегистрированное в Министерстве юстиции Украины 14.12.1999 г. № 860/4153, с изменениями и дополнениями. 1999. – 25 с.
55. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 16 "Расходы", утвержденное приказом Министерства финансов Украины от 31.12.99 г. №! 318, зарегистрированное в Министерстве юстиции Украины 19.01.2000 г. г. № 27/4248, с изменениями и дополнениями. 2000. – 32 с.
56. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. - Тернопіль, Економічна думка, 2001р. - 454 с.
57. Румянцева Е. Механизм реорганизации финансовой функции предприятия // Проблемы теории и практики управления №1, 2002 - стр. 83-88
58. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Минск, Новое знание, 2001 г., - 688 с.
59. Садеков А.А., Лисова Н.А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки). Донецк. - Донецкий ГУЭТ, 2001. - 270 с.
60. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 232 с.
61. Своробович Л. Н., Егупов Ю. А. Методические основы формирования системы материального поощрения на машиностроительных предприятиях // Л. Н. Своробович, Ю. А. Егупов // Науковий вісник. Од. держ. екон. ун-т. Всеукр. асоц. молод. наук. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2010. - №10 (111). – С. 210-223
62. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупных акционерных обществ: проблемы и решения // НАН Украины К. Наукова думка. 1999-496с.

63. Современный финансово-кредитный словарь. Под общей ред. М.Г. Лапусты. - М. Инфра-М, 1999. – 526 с.
64. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. - К. Львів. - НБУ - 2000р. - 485 с.
65. Уайлман Э. Сокращение затрат / Эндрю Уайлман; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес-Букс, 2009. – 198 с.
66. Управление затратами на предприятии: Учеб. / Под ред. Г. А. Краюхина. — СПб.: Издат. дом «Бизнес-пресса», 2000. — 276 с.
67. Управління витратами. Навч. посіб. / М.Г. Грещак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба та ін.; За заг. ред. М.Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
68. Федоренко В.Г., Якушев Е.Р., Гаврилова Т.В. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства.// Економіка та держава №2, 2004 р. - стор. 26-29
69. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование)./ Под ред. Чупис А. - Сумы, «Университетская книга», 1999 г.- 332 с.
70. Финансовый менеджмент: теория и практика. // Под ред. Е.С. Стояновой - 5-е изд., перераб. и доп. - М. : Издательство «Перспектива», 2003 – 656 стр.
71. Фінансова діяльність підприємства / Бандурка О.М., Коробов М.Я. - К.: Либідь, 2002г.- 384 с.
72. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник. - Київ: ЦУП, 2002, - 656 с.
73. Царев В.В. Внутрифирменное планирование. – СПб.: Питер, 2002.– 496 с.: ил. – (Серия «Ученик для вузов»).
74. Швайка Л.А. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. – Львів: «Новий світ-2000», 2004. – 268 с.